

Metodický list **První světová válka** – využití archivních materiálů – deníkových záznamů

Následující deníkové záznamy Přemysla Pittra představují vhodný prostředek k doplnění výuky. Deníkové záznamy vznikaly v průběhu válečných let. Lze je využít v rámci výuky k analýze, interpretaci a jako podklad pro další diskuzi.

Návrhy pro využití deníkových záznamů – s obměnami lze následující schéma použít pro všechny uvedené pracovní listy.

- 1) Žáci / studenti po přečtení deníkového záznamu se pokusí rozklíčovat význam tučně označených slov – jedná se o vojenský slang, který byl běžně užívaný v rakouské armádě.
- 2) Učitel vybídne k interpretaci textu – jak mohl vypadat běžný život vojáka na frontě v zákopech, jaké činnosti jsou ze záznamu patrné, jaké pocity měl autor při sepisování deníku, atp.

Následně je možné navázání další diskuze na základě prostudování deníkových záznamů.

Význam používaných slangových vojenských výrazů:

A/Ablösung = vystřídání, nahrazení

Abmarsch = odchod

Angriff = útok

Artillerie = dělostřelectvo

Assistent-Artz = hodnost užívaná pro lékaře na úrovni poručíka

B/Baons. - Komdo - Kaverna = kaverna, ve které bylo umístěno velitelství praporu

Baons. - Komdo = Batallions- Kommando - velitelství praporu

batalion (zkratka Baon) = prapor, vojenská jednotka

batterie = skupina dvou a více kanónů, minometů nebo houfnic případně i raketometů pod jednotným velením, zpravidla zaměřených na tentýž cíl

Befehl = rozkaz

C/čtrnáctí, devětapadesátí, 82 a 36 = čísla pluků (tj. vojenských útvarů)

D/debordobské plateau = náhorní plošina

Deckunk = dekunek; úkryt, kryt, zákop

denunciace = udání, nařčení, donášení

Div. San. Anst = Divisions - Sanitäts-Anstalten - divizní zdravotnické zařízení

dumdum/dumdumky/dum-dům = tříštvivá střela je projektil továrně či dodatečně upravený tak, aby se při průchodu cílem snadno a hodně deformoval. Podle indického města, kde byly tyto střely poprvé použity Brity proti indickým rebelům, dostaly pojmenování dum-dum nebo dumdum. Během první světové války se obě válčící strany navzájem obviňovaly z používání této Ženevskou konvencí zakázané munice, ve většině případů se však jednalo spíše o nekvalitně vyrobené náboje.

E/ekrasitový granát = druh silné trhaviny

entlausovat = odšívovat

Ettapenkomdo = etapní velitelství

execírka = opakované vojenské cvičení (drilování)

F/felák = šikovatel, z něm. Feldwebel

Feldkompanie = polní rota

Feldsp. =Feldspital - polní nemocnice

Feldwach = polní stráž, hlídka

flanky = křídlo

G/Gefecht = boj

Gefreiter = svobodník

gutovat = zabydlet se, ubytovat se

H/Hilfsplatz = pomocné obvaziště, místo první pomoci

hmoždýř = mozdíř, hmoždíř; označení pro dělo, které sloužilo především k boření pevnostních objektů, masově nasazeny na frontách 1. světové války (až 50% děl)

K/Kaiser Jäger/ jägři = pluk císařských myslivců (Tyrolel Kaiserjäger/tyrolští císařští myslivci = druh pěchoty v rakousko-uherské armádě, celkem byly čtyři pluky)

kaverna = uměle vybudovaný úkryt ve skalních masivech, který pomáhal vojákům přežít dělostřeleckou palbu. Jako kaverna mohla být využita i přírodní jeskyně.

Komp.-Komandant = velitel roty

kompanie = rota

Kompaniekomandant = velitel rota

L/Landwehr. Marodenhaus = zeměbranceká marodka, nemocnice pro lidi s lehčím zraněním

Laufgrab = spojovací zákop

Laufšrit = v poklusu

Ldst. = Landsturm - domobrana

Leitnant = poručík

M/Marodenvizita = vizita u pacientů

Marsch-Baon = pochodový prapor

Marschbereitschaft = měli nařízenou pohotovost k pochodu, pro případ ústupu

Marschkonpanie = pochodová rota

marš = pochod

Mašínkvér = kulomet

Mináž, menáž = společná vojenská strava

O/Oberarzt = nadlékař, důstojnická hodnost určená pro lékaře – ekvivalent pro nadporučíka

P/patrola = stráž, hlídka

Patroführer = velitel stráže

persekuce = pronásledování, potrestání; obvykle slovo využíváno pro pronásledování osoby či skupiny osob pro národní, rasovou, etnickou, náboženskou či politickou příslušnost, obvykle v totalitních společenských systémech

pontový = ponton - plovák, užíváno ke konstrukci mostu

Posten Dienst = služba, hlídání na nějakém místě (postu)

posti= ti, co hlídají na postech

R/raport = hlášení, služební zpráva

rast = oddech, volno

Rasttag = volný oddechový den

regiment = pluk

Reserve – Spital 1, Abteilung IX – Záložní nemocnice 1, oddělení IX.

Reserve-Štellung = záložní postavení

Rückzug = ústup

S/san. - patruilla = zdravotnická hlídka

Sanitätswagen = zdravotnický vůz, v této době většinou tažený koňmi. Sloužil k transportu zraněných a nemocných z fronty do zápolí

Schiesscharta = střílna

Schwarm, švarm = roj, nejmenší taktická jednotka

Schwarmlinie, švarm-linie = bojové rozmístění střelecké (pěší) jednotky v souvislé linii (řadě) s určitými rozestupy mezi vojáky.

Poněvadž kulometná palba působila ve "švarmlinii" veliké ztráty, byla ve světové válce nahrazena rozmístěním rozptýlenějším, netvořícím souvislou linii, a proto méně zranitelným, rojnicí

Skiabteilunk = lyžařský oddíl

Stabarzt = štábní lékař, důstojnická hodnost určená pro lékaře - ekvivalent pro majora

strojní puška = kulomet

šrapnel = druh dělostřeleckého střeliva, užívaný pro boj proti nekryté živé síle, mylně se tak někdy označují střepiny granátů

štábní šikovatel = poddůstojnická hodnost

T/train = trén; vojenský zásobovací oddíl

tyfus/ tyf = nemoc, břišní (přenášeno stravou či kontaminovanou vodou) a skvrnitý (způsobeno bakteriemi, přenáší je vši, blechy a klíšťata)

U/Übung = vojenské cvičení

V/Vergatternung/ Vergatterung = dočasné podřízení jednoho či více vojáků během strážní služby veliteli stráže

Verpflegszettle = stravovací průkaz

Vorrückung/ vorrückováno = postupováno vpřed

Vorwärts = vpřed

Z/Zug/ cuk = četa

